

15 februari

EEN GENEZING EN EEN DOODSBEDREIGING

Johannes 5, vers 1 t/m 18

Eind vorig jaar werd Jeroen van der Laan, een cabaretier en hoofdpersoon in het Sinterklaasjournaal met de dood bedreigd. Hij zou als 'hoofdpiet' tijdens het Sinterklaasjournaal het gezellige familiefeest hebben onttoverd door alle geheimpjes van het Sinterklaasfeest aan de kinderen te verklappen. Een doodsbedreiging, omdat je een kinderfeestje al dan niet hebt verknald. Tja, er worden wel vaker doodsbedreigingen gedaan in de social media. We beseffen blijkbaar gewoon niet wat voor impact het heeft wat wij als toetsenbordriders allemaal menen te moeten uitvechten en menen te mogen zeggen... Maar in Johannes 5 hebben wij iets gelezen wat nog gekker is: Jezus wordt met de dood bedreigd, omdat Hij iemand op de sabbat heeft *genezen*. Een doodsbedreiging, nadat men iemand heeft genezen die 38 jaar lang ziek is geweest... Wat is hier aan de hand?

Nu, er is meer aan de hand dan alleen die genezing. En dat is wel even goed om te beseffen, want als je alleen dat genezingswonder zou bekijken, dan begrijp je er helemaal niets van. Elk vers van onze Bijbellesing roept wel een vraag op. Bijvoorbeeld waarom Jezus op die plaats waar allemaal zieke mensen verbleven alleen die ene man genas. Die anderen, die daar misschien ook al jaren verbleven, zouden toch ook bijzonder graag genezing hebben gehad, denk ik. En dat die zieke man die genezing ontvangt, niet eens krijgt te horen dat het Jezus was. Of dat hij daar niet eens naar had gevraagd. In ieder geval: hij kan later niet eens vertellen Wie hem heeft genezen... En nog iets vreemds: dat Jezus, als Hij deze man later in de tempel tegenkomt, tegen hem zegt: 'zondig niet meer, opdat je niets ergers overkomt'. Zou die man ziek zijn geweest als straf op zijn zonde? Maar dat staat er niet bij. Een paar hoofdstukken later horen wij Jezus juist van iemand anders zeggen dat het echt niet zo is dat die persoon door een of andere zonde ziek zou zijn geworden. En dan nog het slotstuk, waar ik mee begon: de Joden probeerden Jezus na dit genezingswonder vervolgens te doden...

Wat is hier aan de hand allemaal?

Nu, dat is precies het punt: niemand lijkt hier te beseffen wat er aan de hand is. Niemand lijkt door te hebben met Wie ze hier van doen hebben... En daarmee starten wij de Lijdensweken, deze zeven weken tot aan Pasen: we gaan met elkaar in zeven zondagen weer de weg richting Pasen, die weg waarop niets van Jezus werd begrepen..., de weg waarop Jezus tegen alle onbegrip, doodsbedreigingen, gespot en haat toch verder is gegaan..., om Zichzelf voor ons te geven.

Maar we gaan in deze preek dus proberen te ontdekken wat hier aan de hand is bij die zieke man die werd genezen en bij die joden die vervolgens Jezus dood willen hebben. Laten wij daarvoor eerst teruggaan naar het begin. Hoe begon het allemaal? Nu, Jezus gaat naar Bethesda, een plek waar allemaal mensen verblijven die vanwege ziekte of handicap niet volledig of volledig niet kunnen participeren in de samenleving. Ik vind dat wel heel mooi om Jezus daar tegen te komen. Johannes begon namelijk te vertellen: het was feest in die tijd. Welk feest, dat weten wij niet, maar feest dus. En Jezus ging ook naar Jeruzalem, Hij ging ook naar de binnenstad om te feesten, zo lijkt het wel..., maar opeens slaat Jezus bij de Schaapspoort af en stapt hij Bethesda binnen. Nu, ik ben meer dan honderd keer voor mijn werk in een verpleeghuis geweest, maar als je een verpleeghuis binnenstapt, dan wordt je altijd even stil: 'op deze plek is wel heel veel leed bij elkaar.' Oude mensen, jonge mensen. Mensen die tijdelijk revalideren. En mensen die hier permanent wonen en er misschien nooit meer uit zullen komen. Confronterend, als je zelf nog even snel in de draaideur het laatste appje probeert te beantwoorden en je digitale parkeermeter aanzet. Hier op deze plaats word je even stilgezet en leer je zoveel over het leven. Over de diepte van het leven. Over dat wij mensen het

leven niet maken. Over wat het is om afhankelijk te zijn, wat wij ten diepste allemaal zijn maar zo gemakkelijk vergeten. En wat volhouden betekent. Wat de zin van het leven is, als je dromen uiteen zijn gespat. Wat trouw is aan elkaar. Ik hoop eigenlijk dat wij allemaal, zoals Jezus, regelmatig even zo'n afslag zullen nemen: niet massaal richting het feestgedruis lopen, maar dat wij even een kopje koffie zullen gaan drinken in Snavelenburg, of eens iemand zullen rijden naar de Hoogstraat, of dat wij misschien vrijwilliger zullen worden in een woonzorgcentrum, of in het hospice. Want deze kant van de wereld is zo dichtbij, op loopafstand vaak, maar je kunt er ook zo gemakkelijk bij weglopen richting alle drukte en vermaak. Sommige mensen durven er niet eens naar binnen, die trekken het niet. Maar Jezus trok het juist aan. Ik zou willen zeggen: wil je wat meer van Jezus ontdekken zodat

je geloof wat meer gaat tintelen en verdiept wordt..., kom dan achter die tv vandaan, gooi die laptop nou eens dicht, zet je telefoon op vliegtuigstand: hier kan je soms zomaar iets van Jezus vinden. Hier... in Bethesda. Tussen alle mensen die een hersenvliesontsteking of beroerte hebben gehad, die blindgeboren zijn of die op latere leeftijd door een dwarslaesie in een rolstoel zijn beland, die gedialyseerd moeten worden of die ernstige vergroeiingen hebben. Ik weet niet wat voor mensen er allemaal in Bethsesda waren. Maar Jezus was er ook. Hier, op deze plek, was Gods Koninkrijk komende.

Een van deze mensen wordt door Jezus opeens genezen. Een man die 38 jaar ziek was. 38 jaar... We komen dat getal in de Bijbel in een heel andere context tegen, in Deuteronomium 2. Daar wordt verteld dat het volk Israël 38 jaar moest rondzwerven in de woestijn. Ze

waren op zich in twee jaar die hele woestijn wel door, maar nu moesten ze als straf nog 38 jaar lang rondjes maken, totdat geen van de volwassen mannen van het volk Israël meer in leven was. 38 jaar ziek zijn: wat valt er nu nog te verwachten na zolang in dezelfde rondjes gedraaid te hebben? Je hoort dat ook in zijn antwoord, als Jezus vraagt 'wil je gezond worden?' De man reageert niet eens meer op dat woord 'gezonder'..., er begint niets te borrelen in hem..., zijn antwoord is slechts 'ik heb geen mens'. Ik heb geen mens om mij naar het water te brengen. Tja, het verhaal ging dat dit water in Bethesda geneeskrachtig water was. Waarschijnlijk was dat een soort volksgeloof, want in heel wat gevonden teksten van het Johannesevangelie komen die verzen over de engel die het water in beweging bracht helemaal niet voor. Andere Bijbelvertalingen dan de onze hebben vers 4 dan ook weggelaten. Nu dat even terzijde, maar die man had dus al die mogelijkheden en alle verwachtingen opgegeven. Hij was in deze 38 jaar tot het besef gekomen: dit is mijn leven en zo zal het ook wel blijven.

Nu, ik heb het vermoeden dat Jezus daarom deze man heeft opgezocht en juist hem ging genezen. Want bij deze man krijgen wij in het klein te zien wat Jezus in het groot voor deze wereld op het oog heeft. Wat bedoel ik? Nu, dat er voor onze wereld-waar-in-het-zo-gaat-zoals-het-gaat en het gewoon niet anders is, dat er voor deze wereld toch hoop is. Waar wij worden geconfronteerd met onze onmacht en dat het na alle geschiedenissen en cultuuromlagen en ontwikkelingen het maar niet beter wordt met deze wereld en het blijft zoals het is, 'er is niets nieuws onder de zon'..., daar middenin spreekt Jezus ons hoop toe. Roept Hij ons op om op te staan. Roept Hij u en mij op om op te staan. Op te staan in deze wereld, omdat onze Redder is gekomen. Want wij zijn niet alleen in deze troosteloze wereld. Hij staat hier vóór ons. Kom op! In de benen! Pak je spullen. Herpak je. Opstaan.

Ik denk dat het hier om gaat in deze geschiedenis die Johannes hier heeft beschreven. Het gaat hier niet specifiek om het genezen van zieke mensen. Dat wil Jezus zeker doen. Dat doet Hij ook vaker. Deze geschiedenis doet mij denken aan een collega van mij die ook zo ineens vanuit haar scootmobiel kon opstaan, toen iemand haar in Jezus' Naam aansprak. Het gebeurt nog steeds. Maar het gaat hier in Johannes 5 niet specifiek om dat genezen. Want anders had Jezus denk ik ook al die andere mensen daar wel genezen. Het gaat erom: *Jezus laat zien Wie tot deze wereld is gekomen. In Hem is God Zelf gekomen. God in al Zijn macht en majesteit, in Zijn heerlijkheid en goedheid.* Er staat daarom iets te gebeuren! Alles gaat op de kop. Deze zieke wereld, die uit zichzelf nooit zal veranderen, zal genezing ontvangen. We mogen opstaan. Want er is zoiets groots aan de gang! Dwars door het leven van alledag trekt God Zijn spoor, gaat God Zijn weg, laat Hij Zich zien..., om deze wereld herstel te brengen. Zijn genade te geven. Om ons op onze voeten te zetten. Om ons mee te nemen richting Zijn Koninkrijk. Om jouw leven te vullen met betekenis, met houvast, met liefde, met Zichzelf. Sta op! Ga mee! Doe er wat mee! Laat je aanspreken!

Maar... dat zie ik eigenlijk nog niet zo bij die genezen man gebeuren... En dan kom ik bij waar ik de preek mee begon: niemand begreep volgens mij wat er aan de hand was hier. Want: hoe gaat het verder? Nu, eerst vertelt

Johannes ons over een gesprek tussen de Joden (zoals hij hen in zijn algemeenheid noemt), een gesprek tussen de joden en deze genezen man die op dat moment met zijn ligmatje op zijn schouder door de straten van Jeruzalem loopt. 'Het is sabbat', zo krijgt deze man te horen. 'Je mag op deze dag geen dingen met je meedragen.' In plaats van dat ze deze man met matje en al optillen en feestelijk door de straten dragen om zijn genezing te vieren, wordt hij verweten dat hij een gebod overtreedt. Een verbod, dat niet eens letterlijk in de Wet van Mozes staat trouwens. Het is een van de geboden die erom heen verzonnen zijn om ervoor te zorgen dat je niet in de buurt zult komen van het overtreden van een van de wetten van God. De man geeft aan dat hij de opdracht om zijn matje op te nemen had ontvangen van de Persoon die hem had genezen. Maar de vraag wie dat dan wel niet was, kon hij niet beantwoorden. Jezus was namelijk al weg, voordat die opgestane man had doorhad. Nu goed, een beetje vreemd misschien, maar het wordt naar mijn gevoel nog vreemder. Want als die man Jezus vervolgens bij de tempel tegen het lijf loopt en Jezus hem aanspreekt, dan gaat deze man naar die Joden terug die hem hadden berispt om te vertellen dat het Jezus was Die hem gezond gemaakt had. En verder horen wij over deze man niets... Gek hè?

Verderop in het Johannesevangelie (hoofdstuk 9) kan je lezen over een blindgeborene, die bijna precies hetzelfde heeft meegemaakt als deze man hier: ook een plotselinge genezing, ook vervolgens ondervraagd worden door de Joodse geestelijken, ook een tweede ontmoeting met Jezus..., maar deze blindgeborene man aanbad Jezus en getuigde. Maar van deze man uit Bethesda horen wij alleen dat hij 'het door gaat geven dat het Jezus was'. Zoiets groots is er gebeurd..., het Koninkrijk van God brak door..., deze man plukte er prachtige vruchten van... hij was tot een teken geworden van Gods genade en Jezus' macht..., maar hij deed gewoon zijn ding en lijkt Jezus hier gewoon te laten voor wat het was. Ik kan er niet bij...

En dan die Farizeeërs of wie het ook precies zijn geweest, dat is nog erger om te horen...: die laten Jezus niet voor wat het was, maar die gaan er zelfs keihard tegenin. Want dit wonder op de sabbat druist in tegen de wetten, tegen hun sabbatswetten. Dat was wat die wonderlijke genezing bij hen opriep... En als Jezus vervolgens de verdenking op Zich laat dat Hij gelijk is aan God door te zeggen 'Mijn Vader werkt tot nu toe en Ik werk ook' – dus: Mijn hemelse Vader is geen sabbat vrij, Zijn leven scheppende werk gaat elke dag door en daarom werk Ik ook op deze sabbat..., nou, dan zijn ze helemaal klaar met Hem. Hij moet dood.

Wat triest bij die genezen man en bij die verbeterde joodse leiders hè? Wat een trieste afloop eigenlijk... Ik vraag bij dan gelijk af: zou ik nu ook zo vast in mijn eigen denkkaders kunnen zitten? Hoezeer zou ik het storend vinden dat de Heere Jezus mijn geloofsbeleving, mijn manier van gelovige zijn, mijn opvattingen over het leven en over God komt verstoren? Ik vind het zo diep triest om te zien: die Farizeeërs namen hun eigen geboden zo serieus, ten dienste van God – en het was echt oprecht als je het mij vraagt! – maar zij konden God niet meer zien, ze konden in Jezus God gewoon niet herkennen. Zo dichtbij, zoveel mogelijkheden, kansen (zeg maar)..., maar ze zagen God niet. ... En die genezen man..., ik vraag het mij af of hij er meer van had begrepen, want dan had je toch wel wat anders gedaan dan 'even

doorgeven aan die joodse geestelijken dat die Man die hem genas Jezus heette?' Wat heeft die genezing nu met hem gedaan? Zo weinig? ... Ook die vraag komt dan naar mij toe: hoe zeer heeft het geloof in Jezus mijn leven op de kop gezet? Hoe zeer is je doen en laten, uw hopen en willen daardoor beïnvloed? Laatst vertelde een catechisant mij dat haar manier van omgaan met anderen veranderd was door haar geloof in Jezus. Prachtig: Jezus had dus invloed op haar leven, ook op de gewone dagelijkse dingen. En dat is zo belangrijk, want we hebben het hier in de kerk over zulke grote dingen: dat onze Schepper naar de aarde is gekomen. Dat de Zoon van God Zich voor ons in de dood heeft laten jagen. Dat God de diepte van al onze ziekten en zorgen, lijden en dood, schuld en schaamte is doorgegaan... om ons uiteindelijk hiervan te bevrijden. Het Koninkrijk van God is nu in al Zijn kwetsbaarheid in deze wereld aanwezig. En straks breekt het uit in al Zijn heerlijkheid..., of als wij vroeg of laat zullen sterven, dan mogen wij er dan al deel van uitmaken... Zulke grote dingen! Maar wat zou het dan triest zijn als wij gewoon weer overgaan tot de orde van de dag... of dat wij heel erg druk zullen zijn met de dingen en wetten en latten die wij onszelf hebben opgelegd... of dat wij er geprikkeld van worden als God teveel inbreuk doet op hoe wij het altijd doen...

We hebben het over zulke grote dingen, we viere zulke mooie dingen hier... we hebben het over zo'n goede God, zo'n prachtige Jezus..., maar is dat in jouw manier van geloven ook te zien? In onze kerkgang, of in de dingen waarvoor wij ons inzetten in ons leven? Ik ga ons verder niet vergelijken met die genezen man of met die joden die Jezus willen vermoorden..., dat staat misschien veel te ver van ons af..., maar ik zie na dit genezingswonder, dit teken van Gods toekomst bij hen zo weinig beweging..., ja, juist verzet... omdat het zo afketst op hun gedachten, geloof, opvattingen, leven... Ik hoop dat dat bij ons niet het geval zou zijn.

Maar ik denk dat het daarom is dat Jezus deze genezen man opzoekt en tegen hem zegt 'zondig niet meer, opdat je niet wat ergers zal overkomen'. Dat klinkt natuurlijk heel onpastoraal eigenlijk. Zo heb ik het in ieder geval nog nooit gezegd, als iemand een voorspoedige operatie achter de rug heeft en thuis is gekomen uit het ziekenhuis: 'nou, zondig niet meer, opdat je niet iets ergers zal overkomen'. Maar ik denk dat je dit – net zoals die genezing – moet zien in het grotere verband waar het in het Johannesevangelie over gaat: Jezus laat zien dat Gods Koninkrijk eraan komt. Jezus laat zien hoe Hij is gekomen om deze zieke wereld te redden. Jezus brengt hoop voor een wereld waar na al die jaren de hoop behoorlijk is opgedroogd. Maar als deze man daar dan iets van heeft mogen proeven nu, dan moet hij natuurlijk niet doorgaan met zijn oude leven. Dan vraagt dit een nieuwe manier van leven. Want anders plaatsen wij onszelf buiten Gods Koninkrijk, dan ontzeggen wij onszelf Gods toekomst... en dat is nog veel spijtiger en heftiger dan die 38 jaar ziek zijn.

Jezus is hier heel scherp. Hij plaatst deze genezing in een veel groter kader. In het kader van de grote scheiding die God aan het aanbrengen is en die straks door Hem voltooid zal worden. De genezen man had Jezus' goedheid op zo'n bijzondere manier ervaren, ontvangen, maar dan moest hij ook heel dicht bij Jezus blijven. Want zijn Redder was ook zijn Rechter.

Heftig hoor: 'opdat je niet iets ergers zal overkomen'. Jezus neemt onze keuzen echt serieus. Die genezing

was niet bedoeld om na alle ellende nog even een paar jaar te kunnen genieten. Die genezing was bedoeld om ons aan onze hulpeloosheid te ontdekken en om te ontdekken Wie Jezus was... en dat wij niet om Jezus heen kunnen... en gelukkig ook niet om Jezus heen hoeven.

Maar dat wil je toch ook niet? Je wilt toch ook niet zonder Jezus verder? Je wilt toch ook niet anders dan voor Hem leven? Want kijk nog eens naar Jezus die daar stond naast die verlamde man, of welke kwaal hij ook heeft gehad... Die man zei tegen Jezus 'ik heb geen mens...' Hoe pijnlijk... Maar die pijnlijke weg is Jezus vervolgens voor ons gegaan. Alleen. Geen mens heeft Hem kunnen volgen. We konden het gewoon niet volgen. Jezus ging die weg voor ons.

Zou in Jezus toen misschien de woorden uit het boek Jesaja zijn boven gekomen, toen Hij daar in Bethesda stond en vervolgens een doodsbedreiging kreeg? Ik citeer Jesaja 53: *Hij was veracht, de onwaardigste onder de mensen, een Man van smarten, bekend met ziekte. Hij was veracht en wij hebben Hem niet geacht. Voorwaar onze ziekten heeft Hij op Zich genomen, ons leed heeft Hij gedragen. Wij hielden Hem echter voor een geplaagde, door God geslagen en verdrukt. Maar Hij is om onze overtredingen verwond, om onze ongerechtigheden verbrijzeld. De straf die ons de vrede aanbrengt, was op Hem, en door Zijn striemen is er voor ons genezing gekomen.* Jezus genas die man die 38 jaar ziek was, want Hij was het waarvan Jesaja voorgezegt had dat Hij onze ziekten op Zich heeft genomen. Door Zijn striemen is er voor ons genezing gekomen. Jezus ging die weg van die zieke man. Hij ging die eenzaamheid door. Hij ging die machteloosheid door. Tot in de dood.

Afgelopen week vertelde iemand mij dat zij de vraag kreeg waarom zij niet in al haar ellende het geloof vaarwel had gezegd en er niet mee was gekapt. En haar antwoord vond ik zo mooi. Ze zei, ondanks al haar worstelingen: maar Jezus was net zoals ik ook eenzaam. En Jezus moest ook die pijn door. En Jezus werd ook totaal niet begrepen, zoals ik. ... Dat is inderdaad uw en jouw God. Dat is jouw Schepper Die je heeft gemaakt. Dat is Uw God Die zo groot is dat wij ons geen voorstelling van Hem kunnen maken. Wij komen Hem hier in het verpleeghuis Bethesda tegen, tussen allemaal kwetsbare mensen die worstelen met hun leven en de hoop mogelijk inmiddels al hebben verloren. ... Hij is gekomen om ons op te laten staan. Daarom ging Hij die eenzame weg. Die onbegrepen weg. Door alle menselijke onbegrip en steeds heftiger wordende weerstand heen. Het koste Hem Zijn leven. Maar daardoor zijn wij nooit meer alleen. In onze ziekten. In ons niet begrepen worden. In ons lijden. Maar ook in onze vreugden. In ons hele leven. En ook in onze dood. Ga niet zonder Hem verder. Maar laat je meenemen. Sta op Zijn bevel op in deze wereld. Rol je matje op. Want Hij heeft je vandaag opgezocht.